

TIETOA MUUTOKSENHAUN TUEKSI

LAKIMIES ELINA NIEMINEN, INVALIDILIITTO

ÄLÄ EKSÝ PALVELUVIIDAKKON!

Kurssipäivä yhdistyksissä neuvontaa antaville henkilöille.

Lauantai 28.9.2019, Congress Paasitorni, Paasivuorenkatu 5 A, Helsinki.

Vammaispalvelulain tarkoitus

- Toteuttaa vammaisten ihmisten perus- ja ihmisoikeuksia arkielämässä
- Lainsäädännöllinen tausta Suomen perustuslaista
- Ihmisoikeudellinen näkökulma YK:n vammaisten henkilöiden yleissopimuksesta
- Lain tarkoituksena edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa **yhdentertaisena** yhteiskunnan jäsenenä sekä **ehkäistä** ja **poistaa** vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä (VPL 1 §)
- Vammaisten henkilöiden tarvitsemat palvelut ja tukitoimet **järjestetään niin**, että ne tukevat heidän **omatoimista suoriutumistaan** (VPA 1 § 2 mom.)
- Kenelle? Vammaisena henkilönä tarkoitetaan laissa henkilöä, jolla vamman tai sairauden johdosta on pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista. Vaikeavammaisuus arvioidaan erikseen kunkin määritellyn oikeuden osalta erikseen.

Vammaispalvelulain velvoitteet

- Kunnan on huolehdittava siitä, että vammaisille tarkoitetut palvelut ja tukitoimet järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kun kunnassa esiintyvä tarve edellyttää.
- Palveluja ja tukitoimia järjestettäessä on otettava huomioon asiakkaan yksilöllinen avun tarve. (VPL 3.2 §)
- Rakenteelliset vammaispalvelut
  - elinolojen kehittäminen
  - palvelujen kehittäminen
- Vammaiselle henkilölle kuuluvat palvelut ja tukitoimet
  - yleiseen järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvat
  - erityisen järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvat (subjektiiviset oikeudet)

Vammaispalvelulain mukaiset palvelut ja tukitoimet

•Yleinen järjestämisvelvollisuus;

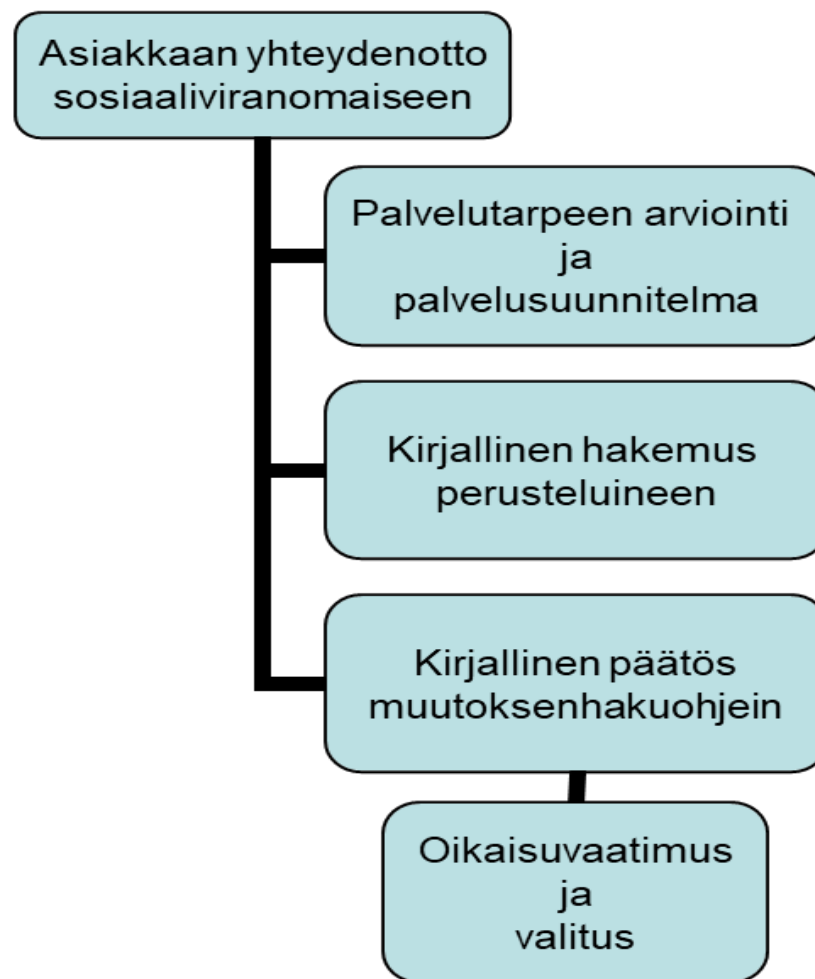
- Kuntoutusohjaus ja sopeutumisvalmennus sekä muut tarpeelliset tämän lain mukaiset palvelut
- Päivittäisistä toiminnoista suoriutumiseksi tarvittavat välineet, koneet ja laitteet
- Ylimääräiset vaatetuskustannukset
- Erityisravinto

•Erityinen järjestämisvelvollisuus;

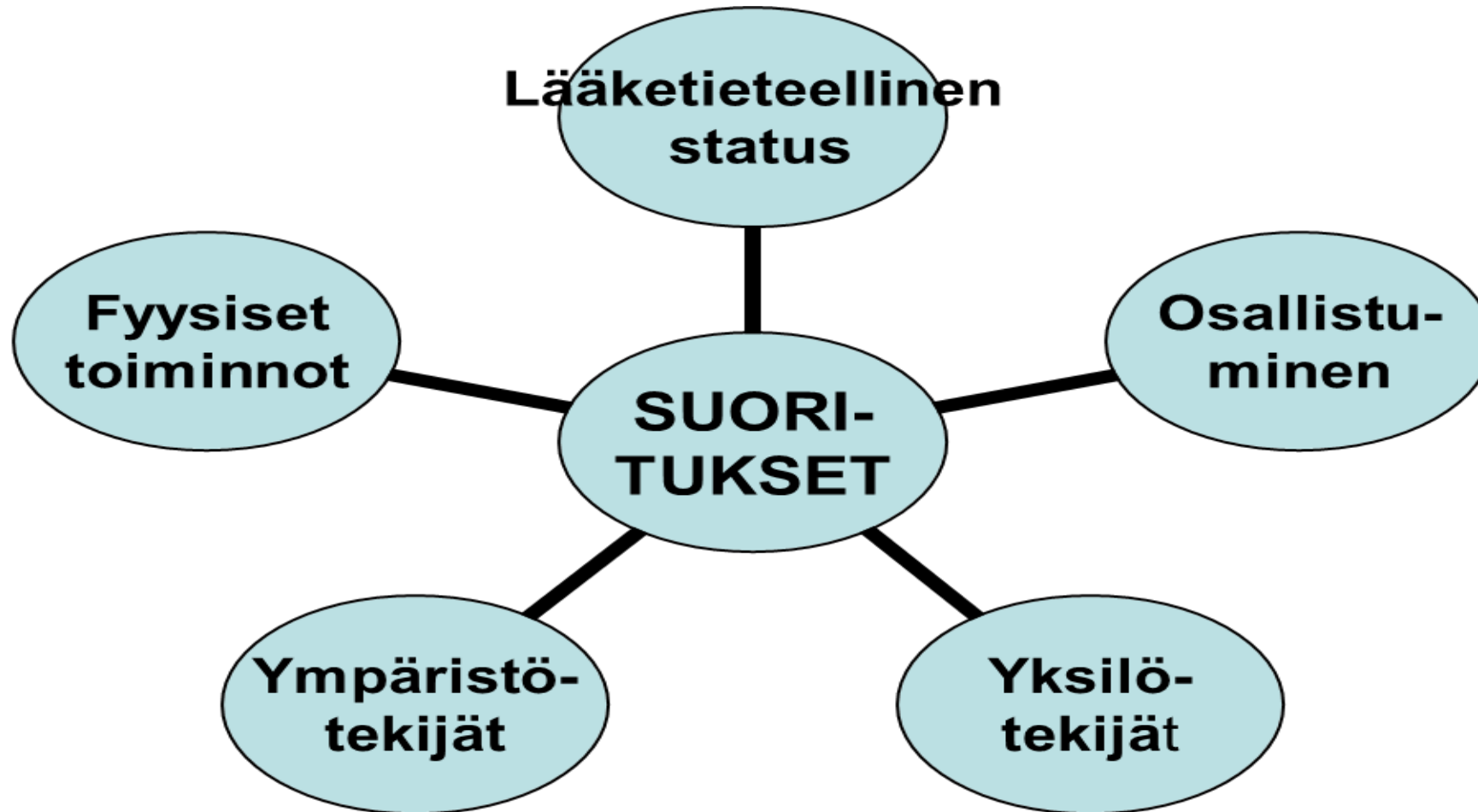
- Kuljetuspalvelut
- Päivätoiminta
- Palveluasuminen
- Henkilökohtainen apu
- Asuntoon kuuluvat välineet ja laitteet sekä asunnon muutostyöt

Prosessi vammaispalveluissa

Eli mitä arvioidaan... (vamman on yksilön rajoitusten ja ympäristön välisestä suhteesta syntyvä tila)

Asiakkaalla oikeus viranomaiselta..

Palvelu-periaate ja palvelun asianmukaisuus	Neuvonta, ohjaus ja selvitys toimenpidevaihtoehdoista	Hyvän kielenkäytön vaatimus	Tulkitseminen ja kääntäminen	Selvittämisvelvollisuus ja kuuleminen
Asiointi ja asian käsittely asiakkaalle asianmukaisesti ja viranomaisen näkökulmasta tuloksellisesti	Toimivallan rajoissa. Maksutonta. Tiedot siitä; Saatavat palvelut, miten haetaan, oikeudet, velvollisuudet, vaikutukset	Viranomaisen käytettävä asiallista selkeää ja ymmärrettävää kieltä	Selvitys annettava siten, että asiakas riittävästi ymmärtää. Viranomaisaloitteisissa tulkitseminen ja kääntäminen.	Viranomaisen ensisijainen selvittämisvelvollisuus. Asianosaisella toissijainen selvittämisvelvollisuus. Asiakkaalla oikeus tulla kuulluksi

Perustelut prosessissa

- Kirjallinen hakemus palvelujen tarpeesta
  - Mitä tarvitsee
  - Miksi tarvitsee
  - Kuinka paljon
  - **Yksityiskohtainen perustelu** tarpeesta, määrästä ja laadusta
- Vinkki; kirjoita **miksi** hakemasi palvelu tai tukitoimi on **välttämätön**, katso myös kyseisen palvelun erityiset myöntämisedellytykset
- Lääkärintodistus ja/tai muu asiantuntijalausunto, jossa otettu kantaa toimintakykyyn ja mielellään sen suhdetta haettuun palveluun/tukitoimeen
- Viittaus palvelusuunnitelmaan, jos ei ole, pyydä laatimaan yhdessä kanssasi
- Allekirjoita ja päivää hakemus
- Jos haetaan vpl takautuvasti, on haettava 6 kk:n kuluessa kustannusten syntymisestä
- Viranomaisella neuvontavelvollisuus menettelystä ja vireillepanosta sekä velvollisuus antaa arvio käsittelyajasta

Valituskirjelmän sisältö

Valitusta koskevaan asiakirjaan:

- Vastaanottaja
- Asia
- Valituksenalainen päätös
- Muutoksenhakija
- Asiamies
- Vaatimukset
- Perustelut
- Päiväys
- Allekirjoitus
- Liitteet

Valituskirjelmän liitteet:

- Päätös (alkuperäinen tai jäljennös)
- Todistus tiedoksisaannista (esim. kirjekuori tai erillinen saantitodistus)
- Asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei ne ole jo viranomaisella
- Valtakirja, jos valituksen allekirjoittaa joku muu kuin valittaja
- Lisäselvitys, esim. uusi lääkärinlausunto, kustannusarvio tms.

Muutoksenhakuajan päättymisen jälkeen

- voi esittää uusia seikkoja olosuhteiden muuttumiseen tai valitusajan jälkeen tietoon tulleisiin seikkoihin perustuen
- vaatimusten laajentaminen alkuperäisistä ei ole mahdollista
- voi esittää uusia perusteita vaatimuksensa tueksi
- täydentämisen tulee tapahtua kohtuullisessa ajassa valituksen jättämisestä
- voi vaatia valituksen kohteena olevan päätöksen täytäntöönpanon kieltämistä

Muutoksenhaku on pääsääntöisesti maksutonta

- Sosiaaliturvaan liittyvien muutoksenhakuasioiden käsittely eri muutoksenhakuelimissä on pääsääntöisesti maksutonta ja kirjallista.
- Sosiaaliturva-asioissa muutoksenhaku on mahdollista hoitaa itsenäisesti, ilman esimerkiksi asianajajan apua.
- Muutoksenhakuun voi olla mahdollista saada maksutonta oikeusapua.
- Linkki vinkki: <https://oikeus.fi/oikeusapu/fi/index.html>

Vammaispalvelujen päätöksenteko ja muutoksenhaku

- Päätökset tehtävä ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään 3 kk:n kuluttua hakemuksen esittämisestä, jollei selvittäminen erityisestä syystä vaadi pitempää käsittelyaikaa.
- Ennen muutoksenhakua haettava päätöksiin oikaisu
  - Viranhaltijan päätöksestä kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle 30 vrk
- Muutoksenhaku
  - Kunnan sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen päätöksestä 30 vrk hallinto-oikeuteen
  - Hallinto-oikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen on haettava 1.1.2020 alkean valituslupaa 30 vrk
  - Tiedoksisaantiaika lasketaan siitä, kun asiakas on saanut tiedon päätöksestä sitä päivää lukuun ottamatta. Kirjeitse lähetetty on katsottu saadun tiedoksi 7 pv siitä, kun päätös on annettu postin kuljetettavaksi.

Linkki vinkki: <https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/asiakasprosessi>

Elina Nieminen, Invalidiliitto

Oikeusturva terveydenhuollossa

- Terveydenhuollon toimintaan kuten hoitopäätöksiin ei ole muutoksenhakuoikeutta.
- Kun asiakas on tyytymätön terveydenhuollossa tehtyihin päätöksiin, esimerkiksi kuntoutuksen palvelujen tai apuvälineiden tarpeen arvioon ja hankintaan liittyviin päätöksiin, hänen tulee ensisijaisesti ottaa yhteyttä päätöksentekijään tai tämän esimieheen.
- Asiakas voi:
  - Tehdä muistutuksen asiasta terveydenhuollon toimintayksikön vastaavalle johtajalle eli sairaanhoitopiirissä johtajalääkärille ja terveyskeskuksissa ylilääkärille
  - Tehdä kantelun aluehallintovirastolle, Valviralle, eduskunnan oikeusasiamiehelle tai valtioneuvoston oikeuskanslerille
  - Viedä asian hallintoriitana hallinto-oikeuden ratkaistavaksi
- Muistutus- ja kantelumenettely on käytettävissä myös silloin, jos kiireettömään hoitoon pääsy ei toteudu säädetyssä määräajassa.
- Hallintoriita tulee vireille hakemuksella, joka toimitetaan hallinto-oikeudelle.
- Potilasasiamieheltä saa neuvoja ja apua muutoksenhakuun, muistutukseen ja kanteluun, potilaan asemaan ja oikeuksiin sekä vahingonkorvauksiin liittyvissä kysymyksissä.
- Linkki vinkki: <https://www.valvira.fi/-/potilaan-oikeud-1>

Muutoksenhaku Kelan päätökseen

- Kelan päätöksiin haetaan muutosta kirjallisesti.
- Muutoksenhaku-aika on 30 päivää päätöksen tiedoksisaannista. Muutoksenhakijalla on oikeus saada tietoa Kelalta asian käsittelyyn vaikuttaneista asiakirjoista. Kela tutkii, voidaanko päätös oikaista. Jos kaikki muutoksenhakijan vaatimukset hyväksytään, valitus raukeaa ja Kela antaa oikaisusta päätöksen.
- Jollei päätöstä oikaista, valitus siirretään lausuntoineen muutoksenhakulautakunnalle. Lautakunnan päätökseen voi hakea muutosta vakuutusosoikeudesta 30 päivän kuluessa.
- Linkki vinkki: https://www.kela.fi/kelan-etuusohjeet_ohjeet-etuuksittain

Vinkit muutoksenhaussa

1. Tarkista valitusviranomaisen ja valitusaika, ohjeet löydät oikaisuvaatimusta koskevasta ohjeesta, joka on oltava päätöksen liitteenä. Päätöstä, jossa ei ole muutoksenhakuohjetta ei voi tulla lainvoimaiseksi!
2. Talleta tiedoksisaantikuori
3. Ota talteen jäljennökset kaikista viranomaisille ja valitusasteisiin jätetyistä asiakirjoista
4. Harkitse lisäselvityksen tarve

Elina Nieminen, Invalidiliitto